

reale Undervisning. Alt Historien er et af de ypperste Midler til aandelig Udvikling, derom er der ikke noget Spørgsmaal; Studiet af det, som de henfærne Slægter have oplevet, arbeidet for, lidt for og gennemgaaet af Ideernes Nederlag og Ideernes Setre, indeholder i sig en saadan Spire til Betragtninger, et saadant udtømmeligt Stof til Overveelse, at den, der grundigt studerer saadanne Ting, ganske sikkert derved maa kunne fylbrig udvikle og danne sin Aand, men Betingelsen er da rigtignok ogsaa, at Aanden har iforveien den særlige Art af Modenhed, som gjør det muligt at fordybe sig i Historien paa en saadan Maade, at dens Lærdomme virkelig oplades. Men at tale om at læse politisk og social Historie med 16—18 Aars unge Mennesker, „politisk og social Historie fra den Vestphalske Fred indtil vore Dage“ for derved at gjøre 16—18 Aars Drengene til saamodent udviklede unge Mænd, som Skolen overhovedet formaar at præstere, er at endevende Begreberne. Man kan i Skolen bringe Drengene saare mange historiske Begreber, og man kan benytte den historiske Undervisning ganske anderledes aandrigt, end det ofte sker ved Opveiling af Aarstal og Kongerækker; man kan oplade Blikket for alt det Store, der rører sig i Menneskeheden, og lade de unge Sjæle aane Slægternes Grundtanter. Men det, der indvirker forædlende, dannende og udviklende paa Aanden i det historiske Studium, kræver en større aandelig Modenhed end den, der kan findes i 18 Aars Alderen; det kræver visse Forudsætninger, en vaagnet Interesse i det politiske Livs Brydninger, i de store sociale Strømninger, som umuligt kan være gaaet op for 16 til 18 Aars Drengene, og som heller ikke gaar op for dem derved, at det tydes for dem af en Lærer, selv den mest begavede. Er der Noget blandt Dem, mine Herrer, som ikke tydelig kan erindre fra Deres eget Liv, at De i Deres Skoledage, selv i Deres ældre Skoledage, have modtaget en eller anden Lærdom, der dengang kun gik ind i dem som en Række af tørre faktiske Kjendsgjerninger, men hvis fulde Betydning først meget senere er bleven Dem klar, hvis store Vægt og Indflydelse paa Deres hele aandelige Udvikling De maa

tilskrive en meget senere Tid, da De ere bleven fortrolige med de Forudsætninger, de Interesser og Tanker, hvorved Belæringen alene kunde komme. Det vilde være den største Daarskab at ville læse „politisk Historie“ i Skolerne for 16—18 Aars Drengene paa den Maade; man kan læse den senere med unge Mennesker paa maaste 20, 21, 22, 23 Aar, og selv for dem tvivler jeg paa, at Historien yder det virkelige Bidrag til Aandens Udvikling, som den kan byde for dem, der selv have begyndt at deltage i Livets praktiske Gjerning, ere fortrolige med Forudsætningerne fra det praktiske Liv og den Virksomhed, hvorud af det alene er muligt, at Lærdommen kan komme. Men gjælder dette om Historien, gjælder det i endnu langt større Grad om det Oldnordiske, saaledes som det i Fleraltets Betænkning er tænkt at skulle være Undervisningsgjenstand. I saare Meget af det, der er sagt angaaende det oldnordiske Studium, føler jeg mig overbevist om, at man forvevler Videnskabens Opgave med Skolens Opgave. Det er Noget, som ikke saa ganske sjældent sker, at man saaledes forvevler Opgaverne. Det ærede Medlem her foran (Eylvefester Tørgensen) gav et ganske slaaende Exempel herpaa ved Sagens første Behandling, hvor det maaste vil erindres, at han tog Ordet for at anbefale en Udvikling af de høiere lærde Skoler derved, at Drengene lærte for det Første at respektere Arbejdet og for det Andet selv at arbejde, og der var forfjællige ærede Medlemmer, der lyttede dertil og oien synligt fandt, at der var noget Dybsindigt heri. Men der er slet ikke Noget i det. Det er aldeles ikke Skolens Opgave at lære Børnene at arbejde eller at respektere Arbejdet, anderledes end den skal lære dem at respektere alle andre store Kræfter, der røre sig i Livet. Det er deres præf. ikke Skole, Livet og Hjemmet, der skal lære dem det, og Skolen vilde komme paa en aldeles forkert Grundvold, hvis den vilde paatage sig at uddanne Børnene til at være Agerbrugere, Kunstdreiere, Emæde eller hvadsomhelst Andet. Dermed har Skolen slet Intet at gjøre. Paa samme Maade har man nu forvevlet Videnskabens Opgave med Skolens, naar der her er Tale om Alt, hvad der skal ske og gøres